

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Igennem mange Aar har Lovgivningen tillagt Dom for en i den offentlige Mening vanærende Handling Retsvirkning, saaledes at den, der var dømt for en saadan Handling, blev udelukket fra at nyde visse Rettigheder, som ellers tilkom Borgerne i Almindelighed. Det var dog ikke fastsat i Lovgivningen, hvilke Handlinger der skulde anses for vanærende i den offentlige Mening, og indtil Borgerlig Straffelov af 15. April 1930 traadte i Kraft, indeholdt Straffedommene heller intet om, hvorvidt den Handling, for hvilken der blev paalagt Straf, skulde anses for vanærende. Afgørelse herom blev først truffet, naar der blev rejst Spørgsmaal om, hvorvidt Domfældte var udelukket fra en eller anden af de almindelige borgerlige Rettigheder, og det blev da som Regel den administrative Myndighed, under hvis Omraade det paagældende Forhold henhørte, der kom til at tage Bestemmelse. Den Usikkerhed og Uensartethed, der fulgte af, at det beroede paa et Skøn, om en Handling var vanærende i den offentlige Mening, og at dette Skøn var henlagt til vidt forskellige administrative eller judicielle Myndigheder, alt efter Afgørelsens Formaal, førte til, at Afgørelsen ved Borgerlig Straffelov af 15. April 1930 blev henlagt til Domstolene.

Ved Straffelovens § 78 blev det fastsat, at naar nogen for en Forbrydelse, be-gaaet efter det fyldte 18de Aar, dømmes til Fængsel, herunder dog ikke Ungdomsfængsel, eller til Indsættelse i Arbejdshus eller til at tages i Sikkerhedsforvaring, og han findes at have gjort sig skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling, skal de borgerlige Rettigheder frakendes ham ved Dommen. Ved saadan Frakendelse bortfalder Retten

- 1) til offentlige Tjenester og Hverv, som han beklæder, samt til at opnaa Ansættelse i saadanne,
- 2) til at stemme og vælges ved offentlige Valg,
- 3) til at virke som Dispachør, Mægler eller autoriseret Translatør, som Læge, Tandlæge, Dyrslæge eller Jordemoder, som Landinspektør, som Bestyrer af eller Lærer ved Opdragelseshjem samt Skoler for Børn og unge Mennesker, som Lods og i øvrigt i Stilling eller Hverv

eller ifølge Næringsadkomst, hvis Opnaaelse eller Udøvelse i Lovgivningen er betinget af hæderlig Vandel eller lignende,

- 4) til Pension, Understøttelse eller anden Ydelse af det offentlige, hvis Opnaaelse eller Nydelse i Lovgivningen er betinget af, at vedkommende ikke ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling eller lignende.

Det bestemtes derhos i § 78, at Fradømmelsen af de borgerlige Rettigheder sker for et ved Dommen bestemt Tidsrum, ikke under 5 Aar, eller for bestandig.

Denne Ordning, der var tænkt som en teknisk Forbedring af de hidtil ret ufuldkomne Regler og som en Beskyttelse for Borgerne derved, at Afgørelsen nu i alle Tilfælde blev truffet af Domstolene, har imidlertid ikke virket heldigt. Den udtrykkelige Udtalelse i Dommene om Frakendelse af de borgerlige Rettigheder blev i vide Kredse opfattet som en ekstra Straf, en Straf paa Æren. Dertil kom, at Lovgivningen i videre Omfang var kommet ind paa at betinge Adgangen til at nyde visse Rettigheder, f. Eks. Adgangen til at drive Næring, af, at vedkommende var i Besiddelse af de borgerlige Rettigheder. Ordningen gav Anledning til megen Kritik, og ogsaa Justitsministeriet fandt, at der var Grund til at overveje en Ændring.

Ved Skrivelse af 12. December 1936 nedsatte Justitsministeriet derfor et Udvalg med den Opgave at overveje Spørgsmaalet om Ændring af de gældende Bestemmelser om Frakendelse og Generhvervelse af de borgerlige Rettigheder. I April Maaned 1938 afgav Udvalget en Betænkning*), der i Oktober Maaned 1938 er offentliggjort og omdelt til Rigsdagens Medlemmer.

Betænkningens Hovedsynspunkt er, at man bør forlade den hittidige Retstilstand, hvorunder Spørgsmaalet om Rettighedstab af Lovgivningen i mangfoldige Forhold er gjort afhængigt af Begrebet „den i den offentlige Mening vanærende Handling“, og at man samtidig bør opgive den ved Straffeloven af 1930 indførte Ordning med „Frakendelse af de borgerlige Rettigheder“.

*) Optrøkt her Sp. 3993 ff.